

İlköğretim ve Ortaöğretim Okullarında Sosyal Etkinlik ve Yönetimi

Social Activity at The Primary and Secondary Schools and Its Management

İzzet DÖŞ*

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

Elif KIR**

İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Özet

Okulda gerçekleştirilen sosyal etkinlikler öğrencilerin gelişimi, kendilerini ifade etmeleri ve öğrenmelerini kolaylaştırması açısından çok önemlidir. Bu çalışma, mevzuatta “sosyal etkinlik” olarak ifade edilen, öğrencilerin ders dışı aktivitelerin, önemine vurgu yapmak, okullarda daha verimli uygulanmasına ve yönetilmesine ilişkin öğretmen görüşlerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çalışma, Kahramanmaraş iline bağlı merkez bir lise ve bir ilköğretim okulunda görevli yirmi üç öğretmenin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma nitel bir çalışma olup, veriler görüşme yöntemiyle, açık uçlu altı sorudan oluşan bir formla toplanmıştır. Verilerin analizinde nitel araştırma yöntemlerinden betimsel analiz tekniğinden faydalanılmıştır. Çalışma sonunda, sosyal etkinliklerin etkili bir biçimde nasıl planlanması ve yönetilmesi gerektiği, mevcut problemlerinin ve çözümünün neler olduğu bunun yanı sıra okul yönetimine düşen görevlerin neler olduğuna ilişkin bulgulara ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Sosyal etkinlik, yönetici ve sosyal etkinlik, sosyal etkinlik yönetimi

Abstract

Social activities presented at the schools are important for the development of the students, to support students' learning and to make it possible for the learners to express themselves. The main aim of this study is to emphasize the importance of the studies related to extracurricular activities and to determine the duties of the school administrators to make these activities more effective. The study was conducted with twenty three teachers working at High School and Primary School in the city of Kahramanmaraş. The data was gotten with the help of semi structural interview form

*Yrd. Doç. Dr. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, e-mail: izzetdos@gmail.com

**Yrd. Doç. Dr. İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, e-mail: elif2006@gmail.com

including six open-ended questions. Descriptive analysis method which is one of the qualitative research methods was used for the analysis. In the study, findings on how social activities should be planned and managed, current problems and solutions and duties for school administrators were provided.

Key Words: Social activity, administrator and social activity, social activity management

Giriş

Okullar, öğrencilerin kendilerini gerçekleştirdikleri, toplumsallaştıkları ve zihinsel becerilerini geliştirdikleri eğitim kurumlarıdır. Tüm toplumlarda, okullara benzer görevler verilmiştir. Okullar, görevlerini gerçekleştirirken, çocuklarda istenen davranışları kazandırmak amacıyla en iyi öğrenme ortamını oluşturmaya çalışır ve çeşitli faaliyetler yürütürler. Sosyal etkinlik çalışmaları da bunlardır. Öğrencilerin okula ilgilerini artırmak, ders ortamında verilmesi mümkün olmayan becerileri kazandırmak veya derste öğrendikleri kuramsal bilgilerin uygulamalarını göstermek, sosyal etkinlik çalışmalarıyla gerçekleştirilebilir.

Sosyal etkinlik çalışmalarıyla, insan haklarına saygılı, kendini tanıyan, çevresini koruyan, kendisine güvenen, planlı çalışabilen, zamanını etkili kullanan girişimci, tutumlu, bireysel farklılıklara, farklı görüş, düşünce, inanç, anlayışa, kültüre saygılı ve aldığı görevi istekle yapan bireylerin yetiştirilmeleri beklenmektedir.

Türk Milli Eğitim sisteminde sosyal etkinliğin önemli bir yeri vardır ve ilköğretim, ortaöğretim okullarında yapılması zorunlu faaliyetler arasında yer almaktadır. Milli Eğitim mevzuatında sosyal etkinliklerin özellikleri ve bu etkinlikten beklenenler ifade edilmiştir. Sosyal etkinlik çalışmalarında, Atatürk İnkılap ve İlkelerine bağlı, Türk Milletinin milli, ahlaki, manevi, tarihi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren, ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına saygılı, Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş vatandaş olarak yetiştirmek, genel bilgilerini artırmak ve kendilerine iş ve üretim hayatında faydalı olacak bilgi ve maharetleri kazandırmak amaçlanmıştır (222 SK; 652 SKHK; MEB İÖKSEY).

Öğrencilerin yeteneklerinin geliştirilmesi için gerekli donanımına sahip olmalarına katkıda bulunmak amacıyla öğrencilerin sosyal etkinlik çalışmalarında aşağıdaki nitelikleri kazanmaları öngörülmüştür (Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği).

- a) İnsan haklarına ve demokrasi ilkelerine saygı duyabilme,
- b) Kendini tanıyabilme, bireysel hedeflerini belirleyebilme, yeteneklerini geliştirebilme, bunları kendisinin ve toplumun yararına kullanabilme,
- c) Çevreyi koruma bilinciyle hareket edebilme,
- d) Kendine ve çevresindekilere güven duyabilme,
- e) Planlı çalışma alışkanlığı edinebilme, serbest zamanlarını etkin ve verimli değerlendirebilme,

- f) Girişimci olabilme ve bunu başarı ile sürdürebilme, yeni durum ve ortamlara uyabilme,
- g) Savurganlığı önleme ve tutumlu olabilme,
- h) Bireysel farklılıklara saygılı olabilme; farklı görüş, düşünce, inanç, anlayış ve kültürel değerleri hoşgörü ile karşılayabilme,
- ı) Aldığı görevi istekle yapabilme, sorumluluk alabilme,
- j) Bireysel olarak veya başkalarıyla iş birliği içinde çevresindeki toplumsal sorunlarla ilgilenebilme ve bunların çözümüne katkı sağlayacak nitelikte projeler geliştirebilme ve uygulayabilme,
- k) Grupça yapılan görevleri tamamlamak için istekle çalışabilme ve gruba karşı sorumluluk duyabilme gibi tutum, davranış ve becerilerin kazandırılmasına çalışılır.

Okulda gerçekleştirilen sosyal etkinlik çalışmaları, okul ders programlarında gösterilmekte, haftada bir saat olarak hem ilköğretim hem de ortaöğretim kurumlarında gerçekleştirilmektedir. Okulun açıldığı eğitim öğretim yılının başında öğretmenler kurulunca belirlenen rehber öğretmenlerin eşliğinde bu etkinlikler yapılmaya çalışılmaktadır. Bu toplantılarda ayrıca sosyal etkinlik faaliyetlerinin yürütüleceği kulüpler de belirlenir. Bir ders saati sosyal etkinlik çalışmaları genellikle çarşamba veya perşembe günü gibi haftanın orta günlerinde ve son ders saatinde yapılmaktadır. Okulun türüne göre her sınıf seviyesinden sosyal etkinlik çalışması yapacak kulüplere öğrenciler katılmaktadır. Her sınıf seviyesindeki öğrenciler bu bir ders saati içerisinde rehber öğretmen gözetiminde çalışmalarını yapmaya çalışmaktadırlar.

Kulüpler zihinsel, kültürel ve insani boyutta çalışmalar yapılmasına imkan verecek biçimde satranç, çevre, doğa, kütüphane, bilim, edebiyat, şiir, drama, halk oyunları, resim vb. alanlarında kurulmaktadır. Öğretim yılı başında öğretmenler kurulu tarafından belirlenen kulüplere, istekli olan öğrenciler katılır, ders yılı sonuna kadar haftada bir ders saati çalışmalar yapar ve ders yılı sonunda ortaya bir ürün koyarlar. Bu çalışmalar, öğrencilerin karnelerine sosyal etkinliği yapıp yapmadıkları şeklinde yansımaktadır. Yani notla değerlendirilmemektedir. Ayrıca, öğrencilerin "toplum hizmeti" adı altında sosyal aktiviteler yapmaları da gerekmektedir. Bunun yanında kulüplerin, gezi, yarışma, izcilik, müzik, halk oyunları, yayın çıkarma, tiyatro, konferans, panel, kermes vb. etkinlikler yapmaları da beklenmektedir (MEB İÖKSEY).

Okulun temel işlevi öğrencinin gelişimini sağlamaktır. Bu akademik, kültürel, psikolojik ve sosyal yönlerden olabilir. Okul, öğrencinin her alanda başarılı bir yükseliş grafiği çizmesine yardımcı olmaktadır. Çünkü öğrencinin başarılı olması demek okulun amaçlarına ulaşması demektir. Okul, bilişsel gelişimin sağlandığı, bilginin kazanıldığı, akademik üstünlüğe ulaşmak için ortamın hazırlandığı bir yerdir. Üstün olarak kabul edilen notlar okul başarısını; bu notların altında olan notlar ise okul başarısızlığını ifade eder (Keskin ve Yapıcı, 2008:21). Okul yönetimi, öğrenci başarısı üzerinde etkili bir rol oynamaktadır. Okul yönetiminin amacı öğrencileri hayata hazırlamak ve onların zihinsel süreçlerini geliştirmektir. Okul başarısı olarak tanımlanan durum ise, öğrencilerin istenilen yerde olmasıdır. Bu durumu gerçekleştiren okul etkili ve kaliteli okul, böyle okulları yöneten yöneticiler de başarılı yöneticileridir. Etkili okul, kendinden

beklenen amaç ve işlevleri tam olarak yerine getiren öğrencilerin bütün yönleriyle gelişimlerini sağlayan, bunun için uygun öğrenme ortamları hazırlayan okul olarak tanımlanmaktadır (Özden, 2005: 124). Sosyal etkinliklerin öğrencilerin, bilişsel, duyuşsal, psikomotor ve etik alanında başarıyı yakalamalarında ve kendilerini gerçekleştirmede önemli rolleri vardır. Yukarıda ifade edilen sosyal etkinlik amaçlarının gerçekleştirilmesi durumunda, öğrencilerin hayata, okula daha çabuk alışmaları ve adaptasyonları daha kolay olacaktır. Bu konulara ilişkin bazı çalışmalar aşağıda ele alınmıştır.

Altinkurt (2008: 139) özürsüz devamsızlıkla başarısızlık arasında anlamlı bir ilişki kurmuştur ve bu sorunun giderilmesi için öğrencilerin boş zamanlarını okulda değerlendirebilecekleri sosyal ve sportif etkinliklerin sayının artırılmasını önermiştir. Aslanargun (2007:132) ve Çelenk (2003:31), okulun sadece öğrenciler için değil, öğrenci velileri ve toplumun diğer bireyleri için de bir eğitim merkezi olduğuerçeği göz önünde bulundurularak gerekli rehberlik ve sosyal çalışmalar yapılmasını önermektedirler. Demiralp (2007:381) coğrafya eğitimi için, öğrencilerin öğrenme ortamlarında yapılacak etkinliklerin, öğrencilerin kendi deneyimleriyle öğrenmeyi ilişkilendirmelerini sağlayacağı gibi, onların sosyalleşme süreçlerine katkı yapacağını ve aynı konu üzerinde çok farklı kavramların oluşturulmasına imkan vereceği görüşündedir. Şeker, Çınar ve Özkaya (2004:9) öğrencilerin daha başarılı olmaları için; onların fiziksel ve ruhsal ihtiyaçlarının karşılanmasına daha fazla önem verilmesi ve okul dışında da öğrencileri faydalı işlere koşacak faaliyetler düzenlenmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Dös (2011:79), öğrenci başarısızlığına ilişkin yapmış olduğu çalışmada okul idaresince sosyal etkinliklere gerekli ilginin gösterilmemesi başarısızlık nedeni olarak gösterilmiştir.

Dumais (2006:125-142) Amerika Birleşik Devletleri, Ulusal Eğitim İstatistiği Merkezi (NCES) tarafından 1999-2002 yılları arasında toplanan erken çocukluk dönemi (anaokulundan 3. sınıfa kadar olan dönem) araştırma verisini incelediği çalışmasında öğrencilerin sosyal etkinlik olarak en fazla spor ve atletizm etkinliklerine katıldıklarını belirtmektedir. Çalışmada, öğrencilerin katıldıkları etkinliklerin okuma başarıları üzerindeki etkisi incelendiğinde etkinliğe katılım ile okuma sınavlarından alınan puanlar arasında olumlu bir ilişki olduğu bulunmuştur. Özellikle, dans ve atletizm etkinlikleri ve sosyal kulüplere katılım okuma sınavlarından alınan puanların artmasında etkin rol oynamaktadır. Buna karşın, sosyal etkinliklerin matematik sınavlarından alınan puanların üzerinde anlamlı bir etkisi bulunamamıştır. Çalışmada, öğretmenlerin öğrencileri değerlendirme sürecinde öğrencilerin sosyal etkinliklere katılımının etkisi de araştırılmıştır. Yapılan incelemede, öğretmenlerin dil ve okuma becerilerini değerlendirmelerinde öğrencilerin sosyal etkinliklere katılımının etkisi olmadığı ancak öğrencilerin matematik becerilerini değerlendirirken öğrencilerin sosyal etkinliklere özellikle atletizm etkinliklerine katılıyor olmalarının olumlu bir etkide bulunduğu sonucuna varılmıştır. Broh (2002:76-84) da Amerika Birleşik Devletleri Ulusal Eğitim İstatistiği Araştırma Merkezi (NCES) tarafından 1988 yılında yürütülen uzun kapsamlı araştırma verilerini inceleyerek sosyal etkinliklerin lise öğrencilerinin başarıları üzerindeki etkisi ile ilgili yargılara varmaya çalışmıştır. Yapılan incelemede, 10. ve 12. sınıflarda spor etkinliklerine katılan

öğrencilerin matematik puanlarının diğer öğrencilere göre anlamlı derecede yüksek olduğu bulunmuştur. Aynı zamanda, spor etkinlikleri öğrencilerin öz güvenini, dikkatlerini toplamalarını ve ödevlere ayrılan zamanı arttırmaktadır. Spor etkinliklerine katılımın öğrenci-aile, aile-okul ve öğrenci aileleri arasındaki ilişkileri geliştirdiği de bulunan bulgular arasındadır. Ayrıca, spor etkinliklerine benzer biçimde müzik etkinlikleri de öğrencilerin matematik ve İngilizce puanlarının artmasına neden olmaktadır. Broh'un çalışmasında okuma puanları üzerinde olumlu etkisi olan tek sosyal etkinliğin drama etkinlikleri olduğu bulunmuştur. Broh, sosyal etkinliklerin grupları ve çeşitlerinin belirtilmesi ile öğrenci başarı üzerindeki etkileri ile ilgili yargıya varılması gerektiğini belirtmesine karşın spor, müzik gibi sosyal etkinliklerin öğrenciler açısından okulda birçok eğitim avantajı sağladığı görüşündedir. McNeal (1995:66-76) diğer araştırmacılara benzer biçimde Ulusal Eğitim İstatistikleri Merkezinin verisinden yararlanmış ancak diğer araştırmacılardan farklı olarak sosyal etkinliklerin lise öğrencilerinin okula devam edip etmemeleri üzerindeki etkisini incelemiştir. 735 devlet lisesi ile sınırladığı araştırmasında 1980-1982 yıllarında bu liselere devam eden toplam 14.249 öğrenciden elde edilen veriyi kullanmıştır. McNeal araştırmasında atletizm etkinliklerine katılan öğrencilerin sayısal olarak katılmayanlara oranla daha az okul devamsızlıkları olduğu ve güzel sanatlar etkinlikleri yolu ile edinilen beceri ve bilgilerin (işbirlikçi ortam gibi) okul devamsızlığını azalttığı sonucuna varmıştır. Araştırmada ayrıca öğrencilerin sosyal etkinliklere katılma istekleri ve bir etkinliğin parçası olma ihtiyaçları, bir grubun ya da topluluğun üyesi olma duygusu öğrencilerin hem sosyal etkinliklere hem de okula devamlarını olumlu yönde etkilediği vurgulanmaktadır.

İsveç'te ergenlik dönemi ilköğretim öğrencileri ile yapılan bir araştırmada okullarda yürütülen "planlanmış" boş zaman etkinlikleri ile "gençlik eğlence merkezi" tarafından yürütülen "planlanmamış" etkinliklerin öğrencilerin davranışları ve aileleri ile ilişkileri üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Araştırma sonuçlarında, planlanmış boş zaman etkinliklerine katılan öğrencilerin daha düşük düzeyde anti sosyal davranışlar gösterdikleri bulunmuştur. Ayrıca, planlanmış etkinlikler öğrenciler için sosyal bilişsel ve fiziksel yetilerin gelişimi için fırsatlar sunmakta, akran ve lider desteği almalarına imkan vermekte ve ergenlerin aileleri ile olumlu ilişkiler kurmalarına yardımcı olmaktadır (Mahoney ve Stattin, 2000:124-126). Liseye devam eden 321 öğrenci ile yapılan "hayat memnuniyeti" araştırmasında öğrencilerin aile, arkadaş, okul, çevre, kendileri ve toplam memnuniyetleri ile katıldıkları sosyal etkinlikler arasındaki ilişki araştırılmıştır. Öğrencilerin memnuniyet dereceleri likert tipi bir ölçek ile öğrenilirken katıldıkları sosyal etkinlikler açık uçlu bir soru yardımı ile öğrenilmiş ve her bir öğrenci için aradaki ilişki ayrı olarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, "yüksek sosyal ilgi" grubuna giren öğrencilerin okul, arkadaş ve aileleri ile ilgili memnuniyet düzeylerinin "düşük sosyal ilgi" grubunda olan öğrencilerden yüksek olduğu bulunmuştur (Gilman, 2001:759-760). Araştırmada elde edilen veri ayrıca öğrencilerin katıldıkları etkinlik türlerine göre de analiz edilmiştir. Okulda yapılan sosyal etkinlikler "planlanmış sosyal etkinlikler" ve bunların dışında kalan etkinlikler ise "pasif etkinlikler" olarak adlandırılan iki gruba bölünmüştür. Sonuçta, daha fazla planlanmış etkinliğe katılan öğrencilerin

az ya da hiç katılmayan öğrencilere göre önemli ölçüde daha yüksek okul memnuniyetlerinin olduğu bulunmuştur (Gilman, 2001:762). Üç yıl boyunca toplam altı lisede sürdürülen uzun süreli bir başka araştırmada sosyal etkinlikler ile ergenlerin depresyon ve stres gibi psikolojik tutumları, okul ortamına katılım ve ilgileri ve etkinliklere katılım süreleri arasındaki ilişki araştırılmaya çalışılmıştır. Bu amaçla, öğrencilerin önbilgilerinin yanı sıra öğrencilerin hangi etkinliklere ne kadar süre katıldıkları, stres dereceleri, madde kullanımları, depresyon belirtileri ve akademik performansları da öğrenilmiştir. Yapılan analizde sosyal etkinliklere katılan öğrencilerin katılmayanlara oranla daha az madde ve sigara kullandıkları bulunmuştur. Sosyal etkinliklere katılan öğrenciler yine katılmayanlara oranla daha yüksek bir akademik başarı göstermekte ve okula karşı daha olumlu tutumlar beslemektedirler. Ayrıca, stres kaynağı olan olaylarla (aileden birinin vefatı, okul değiştirme vb.) madde kullanımı arasındaki ilişki sosyal etkinliklere katılan öğrencilerde onların yararına olacak biçimde düşmektedir. Sosyal etkinliklere daha fazla zaman ayrılması ile notların yükselmesi arasında anlamlı ilişki bulunmuştur (Darling, 2005:498-502). Bu araştırma okullarda düzenlenen etkinliklerin sadece akademik başarıya etki etmediği öğrencilere ve çevreye sosyal ve psikolojik katkılar sağladığını göstermesi açısından oldukça önemlidir.

Araştırmalarda da görüldüğü gibi çocukların başarılı olmasında, hayatı ve insanları tanınmasında önemli bir etken sosyal çevre ve çevresel faktörlerdir. Ders dışı etkinlikler, bu etkileşimlerin planlandığı ve uygulanmaların yapıldığı ortamları öğrencilere sunmaktadır. Sosyal etkinlikler sayesinde öğrencilerin etkileşim sayıları artmakta ve sosyal yönden daha zengin bir ortamda bulunarak, insanları, hayatı öğrenmekte ve kendilerini tanımaktadırlar.

Okul yönetiminin bazı yönetsel görevleri vardır. Bunlar eğitim programlarının yönetimi, öğrenci hizmetlerinin yönetimi, işgören hizmetlerinin yönetimi, genel hizmetlerin yönetimi ve bütçe yönetimidir (Başaran, 1996:15). Sosyal etkinlik çalışmaları öğrenci hizmetleri yönetimi içerisinde ifade edilebilir. Öğrencilerin eğitimsel yaptıkları her çalışma bir karar sürecinden geçirilir ve verimli bir şekilde yürütülmesi için okul yönetimi gerekli çalışmaları yapar. Okul müdürünün çoğu işleri de öğrencilere ilişkin hizmetlerin yürütülmesinden kaynaklanmaktadır. MEB yönetmeliklerinde ifade edilen öğrenci işlerinin sağlıklı yürütülmesi, sisteme işlenmesi, saklanması vb işlerde genel olarak idare sorumlu tutulmaktadır.

Sosyal etkinliklerin okullarda uygun ve verimli yönetilmesinden müdür sorumlu tutulmuştur. Bu çalışmalarda, velilere gerekli duyuruların yapılması, onları çalışmalara katılmaya teşvik etmesi; öğrenci kulüp ve toplum hizmeti çalışmalarını başlatması; danışman öğretmen ve gönüllü velilere rehberlik yapması; yazışmaları koordine etmesi; öğrenci kulübü çalışma planları ile proje önerilerini onaylaması gibi görevler mevzuatça müdüre yüklenmiştir (MEB İÖKSEY). Yukarıda da ifade edildiği gibi aynı anda okulda bulunan tüm çocuklar kendilerine ait dersliklerinde kulüp çalışmalarını yapmak için toplanmaktadır. Müdür veya idareciler bu sistemin sağlıklı işlenmesini sağlamak için, oluşan problemleri anında çözmesi, öğrenci ve öğretmenlere rehberlik yapması, gerekli araç ve altyapıyı hazırlamaları gerekmektedir. Eğitim bir bütündür ve eğitimin içerisinde akademik yeteneklerin gelişimi kadar duyuşsal (paylaşma, birlikte

çalışma, fedakarlık, yardımlaşma vb) davranışların da gelişimi için müdür gerekli, eğitimsel ve öğretimsel liderliğini ortaya koymalıdır.

Okulda uygulanan bir eğitim sürecinin veya bir çalışmanın, etkin, verimli ve sonuç odaklı yönetilmesi, amaçlara ulaşmayı kolaylaştırmaktadır. Okul için öğrenciler, yaşam amacıdır. Toplumun istediği, öğrencide bulunması gerekli nitelikler, ancak iyi bir yönetim ve örgütlenme ile olacaktır. Öğretimsel liderler, yaşam kaynağı olan öğrencilerin gelişime olumlu katkı sağladıkları sürece etkili yönetici olabilirler. Öğrencilerin gelişim için gerekli olan akademik, sosyal ve etik alandaki çalışmaların planlanması ve yürütülmesi okul yöneticisinin temel görevidir. Öğrencilere her alanda katkı sağlayacağı düşünülen sosyal etkinlik çalışmalarının yönetimi de önem kazanmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışma, mevzuatta “sosyal etkinlik” olarak ifade edilen, öğrencilerin ders dışı aktivitelerin, önemine vurgu yapmak, okullarda daha verimli uygulanmasına ve yönetilmesine ilişkin öğretmen görüşlerini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Yöntem

Araştırma nitel verilerle elde edilen betimsel bir çalışmadır. Mevcut durumu ortaya çıkarmak ve derinlemesine bilgi sahibi olmak için nitel veri toplama tekniği tercih edilmiştir. Böylece, okullarda uygulanmaya çalışılan sosyal etkinlik çalışmalarının daha verimli uygulanması ve yönetilmesine ilişkin derinlemesine bilgi sağlanacağı düşünülmüştür.

Çalışmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Buradaki amaç, ortalama durumları çalışarak belirli bir alan hakkında fikir sahibi olmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2008:110). Çalışma grubu, 23 kişilik bir öğretmen grubundan oluşmaktadır. Çalışmada bir lise ve bir öğretim okulu alınmıştır, çünkü sosyal etkinlik çalışmaları hem liselerde hem de ilköğretimlerde uygulanan bir faaliyettir. Katılımcılar, Kahramanmaraş merkezinde bulunan bir genel lise ve bir ilköğretim okulunda çalışan, gönüllü sınıf ve alan öğretmenlerinden oluşmuştur. Öğretmenlerden 12’si lise öğretmeni, 11’i ise ilköğretim öğretmenidir. İlköğretimde çalışan 11 öğretmenin 6’sı sınıf öğretmeni, diğerleri alan öğretmenleridir. Katılımcıların 11’i bayan, 12’si erkek öğretmenlerden oluşmuştur. Bu şekilde çeşitli öğretmen kitlelerinin görüşleri alınarak veri zenginliği sağlamaya çalışılmıştır.

Veri Toplama Aracı

Veriler görüşme yöntemiyle, açık uçlu altı sorudan oluşan bir formla yardımıyla toplanmıştır. Ayrıca, bu teknik araştırmacının soruları yapılandırmasına ve verilen cevaplar üzerinden ayrıntılara gitmesine yardımcı olmaktadır (Robson, 2002; Rossman ve Rallis, 2003). Veri toplama aracında yer alan sorular şunlardır: 1- Sosyal etkinlik çalışmalarının öğrenciler için ne tür faydaları olduğunu düşünüyorsunuz? 2-Etkili ve öğrenci odaklı bir sosyal etkinlik çalışması nasıl

olmalıdır? 3-Okulda, sosyal etkinlik çalışmaları nasıl planlanmalıdır? 4-Sosyal etkinliklerde idarecilere düşen görevler nelerdir? 5-Sosyal etkinliklerin verimli olmasını engelleyen etmenler nelerdir? (Öğrencilerden, öğretmenlerden, velilerden, sistemden, yöneticilerden kaynaklanan nedenler). 6-Mevcut problemlerin çözümü için önerileriniz nelerdir? Bu soruların oluşturulmasında yazında yer alan araştırmalardan yararlanıldığı gibi, araştırmacıların deneyimlerinden ve alanda çalışan öğretmen görüşlerinden faydalanılmıştır.

Bu sorularla öğretmenlerin sosyal etkinlik çalışmaları konusundaki görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Yazıntaranmasından sonra veri toplama aracı maddeleri oluşturulmuş ve Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Eğitim Fakültesinden iki öğretim üyesinin görüşlerinden yararlanılmış ve çalışmanın geçerliği sağlanmaya çalışılmıştır. Yukarıda da ifade edilen ve daha önce yapılan araştırmaların, bu araştırma bulgularını teyit etmesi, araştırmanın yapılırken okullara bizzat gidilip öğretmenlerle görüşülmesi, sosyal etkinlik kavramlarının katılımcılara ifade edilmiş olması, değerlendirmelerin birden fazla uzman tarafından yapılması, bulunan sonuçların teyit edilebilir olması, katılımcıların görüşlerinin bulgular kısmında doğrudan aktarılması ve tutarlılığı araştırmanın geçerliği ve güvenilirliği açısından önemli özelliklerdir.

Veri Analizi

Veri analizinde betimsel analiz yönteminden faydalanılmıştır. Bu yaklaşıma göre elde edilen veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011:224). Betimsel analiz yöntemiyle her soruya ilişkin bir tema belirlenmiş, verilen cevaplar tasnif edilerek bu temalara ilişkin veriler düzenlenerek yorumlanmıştır. Bu yorumlama sırasında doğrudan alıntılara da yer verilerek öne çıkan görüşler yansıtılmaya çalışılmıştır.

Bulguların yorumlanmasında her tema içerisinde tekrar eden görüşler, yani frekanslar sayısal olarak ifade edilmiştir. Yorumlanma sırasında bulgular arasında neden sonuç ilişkisi kurulmaya çalışılmıştır.

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde, veri toplama aracında sorulan sorulara ilişkin elde edilen veriler betimsel analiz yapılarak kategorize edilmiş ve yorumlanmaya çalışılmıştır.

Fayda –yarar teması

"Sosyal etkinlik çalışmalarının öğrenciler için ne tür faydaları olduğunu düşünüyorsunuz?" sorusuna ilişkin elde edilen veriler, öğretmenler tarafından aşağıdaki gibi ifade edilmiştir.

Öğrencilerin dersin stresini atmasında yardımcı olur.

Öğrencileri sosyalleştirir. Kişiler arası ilişkileri geliştirir. Öğrencilerin kendilerini ifade etmesine yardımcı olur.

Öğrencilerin yeteneklerini geliştirir.

Bu etkinlikler öğrencilerin okulu sevmesine yardımcı olur.

Uygulamalı eğitim için idealdir.

Pasif öğrencileri etkinliğe katar. İletişimi güçlendirir.

Toplumsal sorunlara karşı duyarlılığı artar. Gerçek hayata ilişkin problemlerin çözümleri kolaylaşmaktadır.

Öğrencilerin ders dışında verimli bir zaman geçirmesini sağlar.

Çocuğun tüm gelişimsel yönlerini destekler. Kişisel, psikolojik ve ruhsal alanda öğrenciler gelişir.

Öğrenmeye katkı sağlar. Öğrenci ders dışında kendini gösterme olanağı bulur.

Öğrencilerin sorumluluk alma duygusu gelişir. Bir organizasyonda görev almayı, birlikte çalışmayı, beğenilmeyi ve takdir edilmeyi öğrenirler.

Sosyal etkinlik, eğitimin sadece öğretimden ibaret olmadığının göstergesidir.

Öğrencilerin motivasyonunu artırır. Okula bakış açıları pozitif oluyor.

Bu etkinliklerle öğrencilerin kelime hazineleri gelişir, hoş vakit geçirirler.

Sosyal etkinlik sayesinde öğrenciler kendilerini keşfederler, ilgi alanlarının farkında olurlar

Etkinliklerde verilen sorumluluk sayesinde öğrencilerin kendilerine güven duymaları sağlanır.

Öğretmenlerden alınan görüşlerde öne çıkan bazı kavramlar vardır. Bu kavramlar, sosyalleşme (7 defa), kendini ifade etme (4 defa), iletişim (3 defa), kendine güven (3 defa), kendini tanıma (2 defa), sorumluluk alma, stres atma ve motivasyon şeklindedir. Öğretmenlere göre sosyal etkinlik çalışmalarında öne çıkan kavram etkileşimdir. Yani sosyalleşme, iletişim, kendini ifade etme, kendini gerçekleştirme davranışlarıdır. Bu davranışlar insani unsurların başında gelmektedir, sınıf ortamında çok sıklıkla yapılamayan bu tip etkileşimler sosyal etkinlikler sayesinde gerçekleştirilebilir.

Öğrencilerin kişilik gelişimlerinde önemli bir süreç olan kendine güven, kendini tanıma kavramı burada öğretmenler tarafından ifade edilmiştir. Öğrenciler, kendi gizli güçlerini bazı derslerin hedeflerinde gerçekleştirebildikleri gibi, sosyal etkinlik sayesinde etkileşimli ve daha aktif bir ortamda bu tip davranışlar daha çok kendisini gösterebilmektedir.

Öğrenci merkezlilik

"Etkili ve öğrenci odaklı bir sosyal etkinlik çalışmasının nasıl olması gerekmektedir?" sorusuna ilişkin elde edilen veriler aşağıda ele alınmıştır.

Öğrenci merkezli olup öğrencinin yetenekleri doğrultusunda verilmelidir. Öğrencinin aktif olduğu, kendinden bir şeyler kattığı zaman etkili olabilir. Etkinlik basit de olsa öğrenci kendinden bir şeyler ortaya koymalıdır. Öğretmen rehber konumunda olmalıdır.

Yapılacak çalışmanın planlanması gereklidir. Öğrencilerin ne yapacaklarını önceden bilmeleri gerekmektedir. Zamanın artırılması gerekmektedir.

Planlama yapılırken bölgesel ve coğrafik koşullar ön planda tutulmalıdır. Planlama öğrencilerle birlikte yapılmalıdır.

Öğrenci yapısına, yaşına ve gelişim düzeyine uygun olmalıdır. Öğrencinin toplumsal, sosyal, sportif gelişimine yönelik olmalıdır.

Öğrencilerin sorumluluk aldığı çalışmalar yapılmalıdır.

Etkinliğin devamlılığı önemlidir. Görev paylaşımında herkese görev verilmesi gerekmektedir.

Öğrencilerin yeteneklerini keşfetmeleri için olanaklar sağlanmalıdır

Bulgulara göre, öğrenci katılımı 9 defa ifade edilmiştir. Öğrencinin benimsemediği, istemediği bir çalışmada başarıyı yakalamak zordur. Bu açıdan bakıldığında öğrencinin aktif katılımı sağlanmalı ve sosyal etkinlik iyice öğrencilere anlatılmalıdır. Öğrencilerin aktif katılımının sağlanması için öğretim yılı başındaki öğrencilerle yapılan toplantılar bu açıdan önemli olmaktadır.

Planlı bir çalışma verimliliği artırır ve zaman tasarrufu sağlar, sosyal etkinliklerin etkililiğinde başta idare ve öğretmenlerin planlı bir çalışma yapmaları ve bunu öğrencilerle paylaşmaları uygun olacaktır. Planlamada bulgulara da ifade edildiği gibi, kulüplerin, yapılacak çalışmaların öğrenci seviyelerine uygunluğu ele alınmalıdır. Planlamada ayrıca bölgesel ve okulun çevresel durumuna ve öğrenci ihtiyaçları da ele alınmalıdır.

Diğer öne çıkan bulgu ise, öğrenciye sorumluluk vermektir. Sosyal etkinlik çalışmaları grupça yapılan çalışmalardır. Tüm grup üyeleri arasında görev dağılımı yapılır, işler iyi bir biçimde anlatılırsa ve çalışmalar öğretmen ve idare tarafından takip edilirse, öğrencilerin sorumluluk bilinci kazanmaları sağlanabilir.

Planlama teması

“Okulda sosyal etkinlik çalışmaları nasıl planlanmalıdır?” sorusuna ilişkin bulgular ve yorumlar aşağıda ele alınmıştır.

Uygulanabilir olmalıdır. Öğrenci düzeyine göre planlanmalı ve öğrencilerin yeteneklerini geliştirecek, gelişimine katkı sağlayacak düzende olmalıdır.

Haftanın belli günlerinde etkinlikle ilgili dersin olduğu zamanlarda yapılmalıdır.

Araç gereç ve gerekli malzemeler önceden hazırlanmalıdır.

Öğretmen ve öğrenci birlikte hazırlamalıdır. Okulun ilk haftası plana ayrılmalıdır.

Hazır plan yerine okula ve sınıfa uygun planlar yapılmalıdır.

Öğrenci, öğretmen, veli ve idarecilerin katıldığı ve katkısının sunulduğu bir planlama yapılmalıdır.

Sosyal etkinlikler öğrencinin ve çevrenin bulunduğu koşullara göre düzenlenmelidir

Tüm öğretmenlerin ortak bir ürünü olmalıdır. Çevredeki şartlara ve gereksinimlere uygun olmalıdır.

Görüldüğü gibi katılımcılar özellikle öğrenci katılımının üzerinde durmaktadırlar. Öğrencilerin fikirlerinin alınması, öğretmen ve hatta velinin de bu çalışmalarda söz sahibi olması gerektiğine ilişkin görüşler ön plan çıkmıştır.

Sosyal etkinlikler planlanırken aynı zamanda okulun fiziki teknik şartlarının da göz önüne alınması uygun olacaktır. Öğrencinin ihtiyaçlarına cevap verecek bir planlamanın yapılması için okulda çalışan paydaşların bu planlamaya katılmasının faydalı olacağı da ifade edilmiştir.

İdare Teması

“Sosyal etkinliklerde idarecilere düşen görevler nelerdir?” sorusuna ilişkin elde edilen veriler aşağıda ele alınmıştır.

İdareciler sosyal etkinlikler için gerekli araçları temin edebilir

İdareciler sosyal etkinlik çalışmalarının gerçekleşmesi için olanak sağlamalıdır

İdareciler öğretmenler ve veliler ortak görüş birliğine sahip olmalıdırlar

İdareciler öğretmenler ile öğrenciler arasındaki ilişkiyi düzenlemelidir. Öğretmen ile veli arasında koordinasyonu sağlamalıdır.

İdareciler koordinatör olmalıdır. Sosyal etkinlikleri iyi organize etmelidir
Öğrenciyi aktive edecek çalışmalar yapmalıdırlar. Öğrenciye rehberlik yapmalıdırlar

İdareciler denetim yapmalıdır. Planların etkili bir şekilde uygulanmasını takip etmelidirler

İdareciler öğrencilerle iletişim halinde olmalıdırlar. Beklentileri dinlemelidirler

Okul müdürü bir liderdir (Çelik, 2003:46). Müdür, okulu amaçlarına ulaştıracak bir lider ve yüzlerce öğrenci, onlarca öğretmenle birlikte hedefe ulaşmak için çaba harcayan programlı bir örgütün yöneticisidir. Sosyal etkinlik çalışmalarında da öğretmen görüşlerine göre müdürlerden bu çalışmalarda liderlik yapmaları beklenmektedir.

Bu amaçla, öne çıkan görevler, idarecilerin sosyal etkinlik için iyi bir ortam hazırlaması, araç gereçleri temin etmesi ve çalışmaların planlandığı şekilde devam etmesini sağlaması, aksayan yönleri çözmesi ve verimli bir çalışmanın devamını sağlanması beklenmektedir. Bu konuda müdürden, paydaşların da desteğini alarak öğrenci odaklı bir çalışmanın başlatıcısı ve kontrol edicisi olması beklenmektedir.

Temel problemler teması

“Sosyal etkinliklerin verimli olmasını engelleyen etmenler nelerdir?” sorusuna ilişkin elde edilen veriler aşağıda ele alınmıştır.

Öğrencilerin aktif katılacağı ortamların olmaması, okulun fiziki altyapısının yetersizliği

Çevresel olanakların yetersizliği mesela tiyatro, spor salonunun olmaması gibi.

Öğrencilerin etkinliği ciddiye almamaları

Öğrenciler daha çok yeteneğinin olduğu sosyal etkinliğe değil de katılımın çok olduğu sosyal etkinlikleri tercih ediyorlar. Öğretmenler ise daha çok hazır etkinliklere yöneliyorlar. Veliler ise daha çok notu önemsiyor.

Haftada bir saat sosyal etkinlikle yetersiz kalıyor.

İdarecilerin sosyal etkinliği ihtiyaca göre değil de rastgele seçmesi.

Öğretmenler sosyal kulüpleri lüzumsuz görüyor. Sosyal etkinlik formalite olarak görülüyor

Çoğu velinin böyle bir etkinliktен haberi yok. Veli ilgisizliği var.

İdarenin sosyal etkinlik çalışmalarını ders olarak görmesi

Öğrencilere yeteri kadar güdüleme yapılamıyor

Sosyal etkinliğin önündeki en önemli engel, paydaşların bu konuya karşı ilgisiz kalmaları görülmektedir ve katılımcıların çoğu bu problemi ifade etmiştir. Başta öğretmen ve idarecilerin sosyal etkinlik çalışmalarına inanmaları gerekmektedir. Öğrenciler için faydalı olabilecek bir etkinlik ciddiyetle ele alınmalı ve bir görev olarak görülmelidir. Öğrenciler için en önemli işin sınavlara hazırlık olması ve öğretmenlerin bu işi basit bir iş olarak algılamaları problem olarak görülmüştür denebilir. Bu kadar hassas olan ve öğrenciler açısından faydalı olduğu düşünülen bir etkinliğin bazı öğretmen ve idareciler tarafından gereksiz görülmesi de dikkat çekilmesi gereken önemli bir konudur.

Katılımcıların görüşleri doğrultusunda sosyal etkinliğin yanlış algılandığı yazarlar tarafından düşünülmektedir. Çünkü bu tür etkinliklerin öğrenci başarısı ve sosyalleşmesi adına önemli olduğu bilinmesine rağmen, veli daha çok not ile,

idare etkinliğin yapılıp yapılmadığıyla, öğrenci ise sadece katılmakla bu çalışmaların yürüdüğü düşünülmektedir.

Sosyal etkinlik saatinin yetersiz olması 40 dakikalık zaman dilimi, öğrencilerin toplanmasını, kaynaşmasını, tartışmasını, plan yapmasını güçleştirmektedir. Bir ders saatinin bu etkinlikler için yetersiz olduğu ifade edilmiştir.

Çözüm ve öneri teması

“Mevcut problemlerin çözümü için önerileriniz nelerdir?” sorusuna ilişkin elde edilen veriler aşağıda ele alınmıştır.

Sosyal etkinliklerin yapılacağı binaların inşa edilmesi gerekir. Okulların sosyal etkinliklere ilişkin altyapıları geliştirilmelidir.

Öğrencilerin zevk alarak yapacakları etkinlikler olmalıdır. Ödüllendirme olmalıdır. Çalışmalar öğrenci seviyesine uygun olmalıdır.

Sosyal etkinlik haftada iki saate çıkarılmalıdır.

Sosyal etkinlik planı yapılmalıdır. Planlar öğretmen ve öğrencilerin ortak görüşlerine göre yapılmalıdır.

İdarecilerin ve öğretmenlerin sosyal etkinlik alanında hizmet içi eğitimden geçirilmeleri gerekir.

Veli toplantılarında sosyal etkinliğin öneminden bahsedilmeli, öğretmenlerin proje sunmaları teşvik edilmeli, öğretmenler bu çalışmalardan sorumlu tutulmalı, hizmet içi eğitimlerle sosyal etkinliklerle ilgili dönüt alınmalıdır.

Bu konuda göze çarpan bulgu, özellikle öğretmenlerin ve idarecilerin sosyal etkinlik alanında iyi bir eğitimden geçirilmemesidir. Eğitim fakültelerinin öğrenci gelişiminde sosyal etkinliklere ilişkin herhangi bir ders verilmemesi ve mezuniyetten sonra öğretmenlerin bu konudaki bilgi olarak yetersiz kalmaları sosyal etkinlik çalışmalarının verimini düşürmektedir. Katılımcıların önerileri gereği, göreve yeni atanan öğretmenlere ve ihtiyaç halinde diğer öğretmenlere, sosyal etkinlikler konusunda seminerler ve kurslar verilmelidir.

Beşinci soruda da ifade edildiği gibi sosyal etkinlikler için fiziksel ortamın oluşturulması önemli bir etkidir. Yine ifade edilen bir konuda, zaman yetersizliğidir, zaman yetersizliği bu etkinliklerin yapılmasını olumsuz yönde etkilemektedir. Öneri olarak da bu etkinliklerin iki ders saatine çıkarılması önerilmiştir. Katılımcıların üzerine durduğu önemli bir konu da etkinliklerin öğrencilerin zevk alacağı, öğrenci görüşlerine dayalı olmasıdır.

Sosyal etkinliklerin daha verimli yapılması adına okulun fiziki ve teknik imkanların geliştirilmesi veya okul binalarına etkinlik dersliklerinin yapılması katılımcılar tarafından önerilen diğer önemli tekliflerdir.

Sonuç ve Tartışma

Eğitim, sadece verilen uyarıcıların ve ders hedeflerini öğrencide davranış haline getirme süreci değildir. Eğitim daha geniş, karmaşık ve çeşitli öğrenme aşamalarını kapsayan çok yönlü bir süreçtir. Dolayısıyla ders ortamında verilen öğretimin dışında öğrencilerde oluşturulması istenen davranış değişikliği alternatif yollarla da sağlanabilir. Sosyal etkinlikler de bu alternatif süreçlerden biri olabilir.

Bu çalışmayla, sosyal etkinliğin önemine vurgu yapmış, daha verimli olmasına ilişkin öneriler geliştirmeye çalışılmıştır. Bu amaçla, yapılan araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Öğrenciler açısından sosyal etkinlik çalışmalarının faydaları

Araştırma sonucunda, sosyal etkinlik çalışmalarının çocukların sosyalleşmelerine, kendilerini ifade etmelerine, onların kendilerini tanımalarına yardımcı olduğu ve sorumluluk bilinci oluşturduğu bulgularına ulaşılmıştır. Bu bulgular, çocukların gelişiminde ve toplum içerisindeki rollerini oynamada çok önemli kazanımlar sağlamaktadır. Ayrıca iletişimin güçlendirilmesinde ve toplumsal sorunlara duyarlılıkta önemli etkilerinin olduğu söylenebilir. Bu konuda Gilman vd. (2004:37), sosyal etkinliklerin daha yüksek hayat memnuniyeti, öz-saygı, sosyal yetenek, okul derslerine etkin katılım gibi birçok olumlu yönlerinin olması nedeniyle okullarda bu tür etkinliklerin düzenlenmesini tavsiye etmektedirler.

Etkili ve öğrenci odaklı bir sosyal etkinlik çalışmasının nasıl olması gerektiği

Öğrenci odaklı bir sosyal etkinlik çalışması için, öğrenci katılımının gerçekleştirilmesi ve sosyal etkinliğin onların gelişimsel özelliklerine göre uyarlanması gerektiği sonucu çıkmıştır. Yine sosyal etkinlik çalışmaları, öğrenci merkezli olmalı, öğrencinin yakın çevresini dikkate almalı, çocuğun her türlü gelişime yardım etmeli ve yeteneklerini geliştirmelidir.

Bu çalışmada, öğrencilerin verimli çalışma yapmaları için onlara sorumluk verilmesi gerektiği de bulgularda vurgulanmıştır. Bu çalışmaların etkin olması için öğretmen, idareci ve velinin işin içerisine girmesi gerektiği, sorumluluk almaları gerektiği ifade edilmiştir.

Öğrenmede öğrencinin istekliliği çok önemlidir, öğrencinin ilgi duymadığı bir konuda eğitim düşük verimli olacaktır. Sosyal etkinlik çalışmalarında, öğrenci ilgisini çekmek öncelikle öğretmenin ve idarenin görevidir. Öğretmen bu konuda istekli ve gayretli ise ve idare de bu konuda hassas davranır ve gerekli altyapı ve motivasyonu sağlarsa öğrenci katılımı da kendiliğinden gelecektir.

Sosyal etkinlik iyi bir şekilde planlanır ve öğrencilerin gelişimsel yapısına ve seviyesine uygun olursa, öğrencilere cazip gelebilir ve bu da öğrencilerin aktif katılımını destekleyebilir. Sosyal etkinlik çalışmalarında, öğrenciye gerekli sorumluluk ve irade gücü verilir ve de takip edilirse, yaşamda öğrencilere lazım olacak karar verme mekanizmalarının ve niteliklerinin oluşmasına yardımcı olunabilir. Örneğin, çevre kulübü, orman haftasında etkinlik düzenlenmeli, gerekirse ağaç dikme kampanyası vb. etkinlikler yapılmalıdır. Bu konuda öğretmen öğrencileri yalnız bırakmamalı, idare yol göstermeli ve gerekli yardımlarda bulunmalıdır.

Öğretmenler, sosyal etkinlik çalışmalarını, bir görevin ötesinde öğrenci kişilik hizmeti olarak görmeli ve insan yetiştirme gibi kutsal bir vazifenin ikinci ayağı olarak algılamalıdır. Bu düşüncenin dışında kalan bir öğretmen, yönetmelik gereği, mevzuat emrettiği için bu çalışmaları yaparsa pek faydalı olabileceği söylenemez.

Sosyal etkinlik çalışmalarının planlanması

Sosyal etkinlik çalışmalarının planlanmasına ilişkin bulgularda ise, özellikle okul paydaşlarının bu konuda söz sahibi olması gerektiği, planlanma aşamasında öğretmen, idareci, veli ve öğrencilerin de görüşlerinin alınması gerektiği vurgulanmıştır. Diğer bir bulgu ise öğrenci gelişimi dikkate alınarak çalışmaların planlanması gerektiği sonucudur. Sosyal etkinlik çalışmalarının öğrenci seviyesine uygun olması, yarar getirmesi ve uygulanabilir olması gerektiği ifade edilmiştir.

Planlama bir yönetim sürecidir. Planlama, yönetimin ilk fonksiyonudur. Her yönetimin başarıya giden yolu, planlamadan geçer. Plan bir karardır veya kararlar toplamıdır (Genç, 2005). Planlama aynı zamanda yönetim süreçlerinden olup yönetimin temel unsurlarındandır. Planlama, mevcut insan ve madde kaynaklarının örgütsel amaçları gerçekleştirmeye yönelik durumunu ifade etmektedir (Aslanargun, 2008). Bu sürecin temelinde amaçlı, bilinçli ve sistemli bir eylem yatmaktadır. Planlama, yapılacak etkinliklere yol gösteren ve yapılan işleri denetlemeye yönelik bir çabadır (Çalık, 2003). Planlama kabul edilmiş politik ilkelere uygun olarak, mevcut toplumsal güçleri etkiler, eldeki olanaklara göre plan hazırlanır ve uygulanır (Adem, 1981).

Sosyal etkinlik çalışmalarının uygulanabilir, verimli olması, öğrenci-veli işbirliği içerisinde tüm okulca yapılabilir olması, öğrenci odaklılık gibi özelliklere sahip olması okul idaresi tarafından kontrol edilmeli ve bu çalışmaların amaçlarına ulaşması için müdürler öğretmen ve öğrencilere liderlik etmelidirler.

Etkinlik çalışmalarında öğretmen etkinliğin planlanmasında ve uygulanmasında şu dört hususa dikkat etmelidir: operasyonlar, kaynaklar, sorumluluk ve ürün. Bunlar, etkinlik sırasında gerçekleştirilen aksiyonları, kitap, harita, araç gereç ve materyali, öğrencinin etkinlik içindeki rolünü ve bu rolünü ve sonuçta çıkarılan ürünü ifade eder. Dolayısıyla ders içi etkinlikte öğretmenin en önemli rolünün bu etkinliğin ve görevlendirmenin yapısının oluşturulması yanında her konuda öğrencilere yardımcı olarak etkinlikteki çalışmalarının tamamlanmasını sağlamak olduğu söylenebilir (Bal, 2011:167).

Örgütsel yapılarda yapılacak bir çalışmada, grup üyelerinin görüşlerinin alınması, işi sahiplenme, işi benimseme ve özverili bir şekilde çalışma davranışlarını desteklediği bilinmektedir (Can, 2013; Özdemir, 2012). Öğretim yılı başı toplantılarında sosyal etkinlik çalışmaları idarecilerin önderliğinde katılımlı bir şekilde değerlendirilmeli ve yapılabilir. Özellikle öğrenci katılımı önemsenmeli, önceki yıllarda yapılmış olan anket sonuçları ve yapılmış olan sosyal etkinliklerden elde edilmiş dönütlere göre bir sonraki yıl yapılacak sosyal etkinlikler daha verimli olacak biçimde planlanmalıdır. Tüm okul paydaşlarının ve mümkünse velilerin bu işe destek vermeleri teşvik edilmeli ve ortak bir planlama yapılmalıdır.

Bu tip planlama çalışmaları kurumların stratejik planlarına da yansıtılabilir. Örneğin, üç yıl içerisinde voleybol takımı kurup elemelere katılma hedefi için, voleybol kulübü kurularak bu hedef gerçekleştirilebilir. Doğa kulübü kurularak ağaçlandırma ve çevreyi güzelleştirme çalışmalarına önderlik edilebilir. Bu çalışmalarda, katılımcıların da ifade ettiği gibi idarecilere önemli görevler

düşmektedir. İdareciler, çalışmalarını başlatmalı, organize etmeli ve her öğretmenin eğitim ve ilgi alanına göre sosyal kulüplerin dağılımını yapabilirler.

Sosyal etkinliklerde idarecilere düşen görevler

Sosyal etkinliklerde idarecilere düşen görevler boyutunda ise, idarecilerin sosyal etkinlik için iyi bir ortam hazırlaması, araç gereçleri temin etmesi ve çalışmaların planlandığı şekilde devam etmesini sağlaması, aksayan yönleri çözmesi ve verimli bir çalışmanın devamını ve koordinasyonu sağlamaları gerektiği vurgulanmıştır.

Okul idarecileri okuldaki işlerin yürütülmesinde çok önemli görevlere sahiptirler. Öğrencileri motive etmede, velilere gerekli açıklamaları yapmada öğretmenlere göre daha aktif rol oynayabilirler. Bu açıdan bakıldığında idarecilerin ve özellikle müdürün sosyal etkinliğin önemine vurgu yapması, okul kültürünün bir parçası şeklinde görmesi okulda bu çalışmaların verimli yapılmasında önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Sosyal etkinliklerin faydalı olmasını engelleyen etmenler

Sosyal etkinliğin önündeki en önemli engel paydaşların bu konuya karşı ilgisiz kalmaları, sosyal etkinlik çalışmalarının yararlarına inanmaları gelmektedir. Diğer problemler ise etkinlikler için uygulama alanının ve araçların yetersiz olmasıdır. Zaman kavramı ele alınmış ve bir ders saatinin bu çalışmalar için yetersiz olduğu vurgulanmıştır.

Araç ve gereçler eğitimin vazgeçilmez öğretim materyalleridir. Eğitimde araç gereç kullanımı, eğitimin somutlaştırmakta, öğretimi kolaylaştırmakta ve bilgilerin kalıcı olmasını sağlamaktadır (Demirel ve Altun, 2010:28).

Mevcut problemler için çözüm önerileri

Bu konuda göze çarpan bulgu, özellikle öğretmenlerin ve idarecilerin sosyal etkinlik alanında iyi bir eğitimden geçirilmesi gerektiğidir. Sosyal etkinlik için fiziksel ortamın oluşturulması gerektiği belirtilmiştir. Diğer bir bulgu ise zaman yetersizliğidir. Zamanın yetersiz olması bu etkinliklerin yapılmasını olumsuz yönde etkilemektedir. Diğer sorulara ilişkin bulgular da ifade edildiği üzere sosyal etkinlikler öğrencilerin seviyesine, yakın çevrelerine ve sosyal yaşantılarına uygun planlanmalıdır. Öğrencilerin katılımını gerçekleştirmek için ödüllendirme yapılması ve velilerin bilinçlendirilmesi gerektiği de vurgulanmıştır.

Bulgulara bakıldığında sosyal etkinliğin özellikle öğrencilerin sosyal gelişiminde, kendilerini gerçekleştirmelerinde ve sorumluluk bilinci sahibi olmalarında etkili olduğu görülmektedir. Her alanda olduğu gibi sosyal etkinlik çalışmalarında da öğrenci katılımının sağlanması amaçlara ulaşmada önemli bir faktördür. Sosyal etkinliklerin çocukların gelişimsel özelliklerine göre uyarlanması gerektiği sonucu ortaya çıkmıştır. Yine sosyal etkinlik çalışmaları, öğrenci merkezli olmalı, öğrencinin yakın çevresini dikkate almalı, çocuğun her türlü gelişime yardım etmeli ve yeteneklerini geliştirmelidir.

Planlama yönetim süreçleri içerisinde önemli bir yere sahiptir. Planlama, kimi amaçlara ulaşmak için toplumun mal, para ve insan kaynaklarını daha etkili ve verimli kılmak amacıyla rasyonel ve düzenli çözümleme tekniği kullanılarak

gelecekte uygulanacak bir dizi kararları hazırlamaktan oluşan bir süreçtir (Özen, Gül ve Gülaçtı, 2006). Planlama, her örgüt ve organizasyonda hayati öneme sahiptir. Eğitim alanında da planlama yıllardan beri süregelen bir uygulamadır. Eğitim planlaması, öğrencilerin ve toplumun ihtiyaçlarının karşılanmasında eğitimi daha anlamlı, etkili ve verimli kılmak amacıyla; rasyonel ve düzenli çözümleme tekniğinin eğitim sürecine uygulanması olarak tanımlanabilir. Eğitim planlamasında amaç; eğitimi, öğrencilerin ihtiyaçlarını daha iyi karşılamalarına hizmet edecek değişiklikleri yaparak, eldeki kaynakları daha verimli kullanmalarını sağlayarak, bireyin ve toplumun gelişmesine katkıda bulunmaktır (Karagöz, 2005). Özellikle, okulun bulunduğu coğrafi konum, öğrenci sayısı ve sosyo-ekonomik özellikleri ve öğrencilerin ilgi düzeylerine göre "ders dışı etkinlik politikası" kapsamında planlanmalıdır. Böylece, idarecilerin de takibi ile bu etkinliklerden sağlanacak yararlar artacaktır (Stevens ve Peltier, 1994:119). Sosyal etkinlik çalışmalarının planlanmasında, özellikle okul paydaşlarının bu konuda söz sahibi olması gerektiği, planlanma aşamasında öğretmen, idareci, veli ve öğrencilerin de görüşlerinin alınması gerektiği vurgulanmıştır. Diğer bir bulgu ise öğrenci gelişimi dikkate alınarak çalışmaların planlanması gerektiği sonucudur. Sosyal etkinlik çalışmalarının öğrenci seviyesine uygun olması gerektiği, yarar getirmesi gerektiği, uygulanabilir olması gerektiği ifade edilmiştir.

Okul yönetimi uzmanlık isteyen bir alandır. Okul yöneticisi öğrenci hizmetlerinin yönetim sürecinin önemli bir parçası olduğunu unutmamalı ve bu hizmetlerin yönetimiyle de ilgilenmelidir. Sosyal etkinlik çalışmalarında, idareciler çalışma için iyi bir ortamın hazırlanması, araç gereçleri temin edilmesi ve çalışmaların planlandığı şekilde devam etmesini sağlaması gerekmektedir. Bunun yanında, diğer bir yönetim süreci olan denetim görevlerini yerine getirmeliler ve sosyal etkinlikte aksayan yönlerin düzeltilmesi için uğraş vermelidirler.

Sosyal etkinlik çalışmalarının verimli olmasında özellikle müdür veya idareciler motive edici bir rol oynayarak katılımı ve ilgiyi artırabilirler. Sosyal etkinlik çalışmaları mevzuat gereği yapılması gereken bir çalışmadan öte öğrencilerin yoğun derslerden nefes aldıkları, gelişimlerine yardımcı olan önemli bir eğitim aracı olarak algılanır ve buna göre işlemler yürütülürse, çalışmaların daha verimli olması muhtemeldir.

Öneriler

Çalışma sonucunda aşağıdaki önerilerde bulunulabilir.

- Okul idarecileri, eğitim yılı başlangıcındaki çalışmalarda bizzat etkinliklerin planlanmasında geniş katılımın sağlanması adına gayret gösterebilirler.
- Sosyal etkinlik çalışmaları okul idarecileri tarafından devamlı denetlenmeli ve süreç içerisinde öğrencinin yararına olacak şekilde yönlendirilmelidir. Bu konuda, yasal çerçeve oluşturularak eğitim denetmenleri ve diğer yönetim kademesindeki eğitimciler de görevlendirilmelidir.
- Sosyal etkinlikler uygulamaya dönük olmalı ve özellikle öğrencilerin aktif katılımının sağlanacağı şekilde planlanmalıdır.

- İdareciler sosyal etkinliklerin yapılması için okulda gerekli koşulların sağlanması için gerekli şartları yerine getirmelidirler.
- İdareciler ve öğretmenler sosyal etkinlik için gerekli hizmet içi eğitimden geçirilmelidir.
- Özellikle, öğrenci katılımına önem verilmelidir. Önceki yıllarda yapılmış olan anketlere göre ve sosyal etkinliklerden elde edilen dönütlere göre bir sonraki yıl yapılacak sosyal etkinlik planlamaları daha verimli bir biçimde düzenlenebilir.
- Sosyal etkinlik çalışmaları kurumların stratejik planlarına da yansıtılabilir.
- Bakanlık düzeyinde gerekli mevzuat değişiklikleri yapılarak sosyal etkinlik ders süreleri uzatılabilir.

Kaynakça

- Adem, M. (1981). *Eğitim planlaması kavramlar yöntemler teknikler*. Ankara: Eğitim Araştırmaları Merkezi Yayınları
- Altinkurt, Y. (2008). Öğrenci devamsızlıklarının nedenleri ve devamsızlığın akademik başarıya olan etkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S.20, ss: 129-142.
- Aslanargun, E. (2007). Okul - Aile işbirliği ve öğrenci başarısı üzerine bir tarama çalışma, *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S.18, ss:119-135.
- Aslanargun, E. (2008). Eğitim planlamasının önemli bir unsuru olarak mikro planlama (Bilecik İli Pazaryeri İlçesi Örneği). *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 69 -88.
- Bal, M. S. (2011). Tarih, sosyal bilgiler ve sınıf öğretmenlerinin etkinlik algılarının incelenmesi. *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, C.8, S.1, ss:163-179
- Başaran, İ.E. (1996). *Eğitim Yönetimi*. Ankara. Yargıcı Matbaası.
- Broh, A. B. (2002). Linking Extracurricular Programming to Academic Achievement: Who Benefits and Why?. *Sociology of Education*, 25 (January), ss:69-91.
- Çalık, T. (2003). Eğitimde stratejik planlama ve okulların stratejik planlama açısından nitel değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 11 (2), 251-268.
- Can, N. (2013). Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi. Ankara:Pegema yayıncılık.
- Çelenk, S. (2003). Okul Başarısının Ön Koşulu: Okul Aile Dayanışması. *İlköğretim Online E-Dergi*, C.2, S.2, ss:28-34.
- Çelik, V. (2003). *Eğitimsel liderlik*(3. baskı). Ankara. Pegema yayıncılık.
- Darling, N. (2005). Participation in Extracurricular Activities and Adolescent Adjustment: Cross-Sectional and Longitudinal Findings. 34/5, October, ss: 493-505.
- Demiralp, N. (2007). Coğrafya Eğitiminde Materyaller ve 2005 Coğrafya Dersi Öğretim Programı. *Kastamonu Eğitim Dergisi*,C.15,S.1, ss:373-384.
- Demirel, Ö. Ve Altun, E. (2010). *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı* (4. baskı). Ankara. Pegem akademi yayınları.

- Döş, İ. (2011). Ortaöğretim öğrencilerinin başarısızlık nedenlerine ilişkin öğretmen görüşleri. *Milli Eğitim*, S.190, ss:71-91.
- Dumais, S. (2006). Elementary School Students' Extracurricular Activities: The Effects of Participation on Achievement and Teachers' Evaluations. *Sociological Spectrum*, 26, ss:117-147.
- Genç, N. (2005). *Yönetim ve organizasyon*. Ankara: Seçkin yayınları.
- Gilman, R. (2001). The Relationship Between Life Satisfaction, Social Interest, and Frequency of Extracurricular Activities Among Adolescent Students. *Journal of Youth and Adolescence*, 30/6, December, ss:749-767.
- Gilman, R. Meyers, J. ve Perez, L. (2004). Structured Extracurricular Activities Among Adolescents: Findings and Implications for School Psychologists, 41/1, ss: 31-41.
- Karagöz, F. (2005). *Eğitim planlamasında coğrafi bilgi sistemleri kullanımı: Eskişehir ili örneği*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Keskin, H. K. Ve Yapıcı, Ş. (2008). Başarılı ve başarısız öğrencilerin kişilik özellikleriyle ilgili öğretmen ve veli görüşleri. *Kocatepe Üniversitesi Kuramsal Eğitim Bilim*, C.1, S.1, ss:20-32.
- Mahoney, L. J. ve Stattin, H. (2000). Leisure Activities and Adolescent Antisocial Behavior: The Role of Structure and Social Context. *Journal of Adolescence*, 13, ss:113-127.
- McNeal, B.R. (1995). Extracurricular Activities and High School Dropouts. *Sociology of Education*. 68/1, ss:62-81.
- M.E.B. 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu
- M.E.B. 652 sayılı Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname.
- M.E.B. İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği.
- Özdemir, S. (2012). *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Özden, Y. (Editör) (2005). *Eğitim ve Okul Yöneticiliği El Kitabı*. Ankara. Pegem Yayınları.
- Özen, Y., Gül, A. ve Gülaçtı, F. (2007). Demokratik eğitim politikası (eleştirel bir yaklaşım). *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, C.9, S.2, ss:111-130.
- Robson, C. (2002). *Real World Research: A Resource for Social Scientists and Practitioner Researchers*. Oxford. Blackwell Publishing.
- Rossmann, G. B. ve Rallis, S. F. (2003). (2.basım). *Learning in the Field: An Introduction to Qualitative Research*. California: Sage Publications.
- Stevens, G. N. Ve Peltier, I. G. (1994). A Review of Research on Small-School Student Participation in Extracurricular Activities. *Journal of Research in Rural Education*, 10/2, ss:116-120.
- Şeker, R., Çınar, D. ve Özkaya, A. (2004). *Çevresel faktörlerin üniversite öğrencilerinin başarı düzeyine etkileri*. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi. İnönü Üniversitesi, Eğitimi Fakültesi, Malatya.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8. Baskı). Ankara. Seçkin yayıncılık.